

УДК 35.336.711.65

М. М. КОВАЛЕНКО

БАНКІВСЬКИЙ СЕКТОР ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ВІД ПРИГНОБЛЕННЯ ДО СТИМУЛЮВАННЯ

Визначено необхідність підвищення ролі банківського сектора щодо стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Запропоновано заходи з боку державного регулювання банківського сектора, які мають значно прискорити інноваційно-інвестиційні процеси в національній економіці.

Ключові слова: банківський сектор, інноваційно-інвестиційна діяльність, центральний банк, уряд, державне регулювання.

The paper identified the need to increase the role of the banking sector to stimulate innovatsino and investment activity in Ukraine. The measures of state regulation of the banking sector, which have greatly accelerate innovation and investment processes in the national economy.

Key words: banking sector, innovatsino-investment activity, central bank, government, state regulation.

Завдання неухильного нарощування обсягів інвестування економіки, покращання її структури, упровадження інноваційних проектів і забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в країні, збільшення робочих місць є важливими й актуальними. Інвестиційна діяльність реального виробництва в Україні, а тим більше інноваційного, сьогодні перебуває у стані нещадного голоду, який призвів національну економіку до дистрофії. Вітчизняне суспільне відтворення не тільки не має найменших ознак інноваційності, але не може претендувати на право характеризуватися відновлюваним. Не оновлюються всі фактори виробництва, і в першу чергу, – засоби виробництва. До сих пір Україна так і не вийшла на рівень вкладень в основний капітал рівня 1990 р., показник енергоємності ВВП України один з найнижчих у світі.

Створення в Україні інноваційно-інвестиційної моделі суспільного відтворення припускає, у першу чергу, технічне переозброєння підприємств, основна діяльність яких відноситься до пріоритетних напрямків інноваційної діяльності – інноваційно-комплексної заміни не менше 75 % активної частини основного капіталу за 8 – 12 років, а також створення 25 – 30 нових підприємств у рік за напрямками, регламентованими Законом України “Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні” [1]. Лише такий форсований строк заміни активної частини основного капіталу діючих підприємств і введення нових виключає утворення накопичень фізично і морально зношеного обладнання. Функціонування саме технологічно-інноваційних виробничих підприємств надасть можливість говорити про можливість досягнення реального соціально-економічного розвитку країни.

Теоретичні засади ролі банківського сектора у фінансовому забезпеченні інноваційно-інвестиційної діяльності активно досліджувалися у вітчизняній науковій літературі. Серед науковців, які вивчали різні аспекти цієї проблеми, необхідно відмітити А. Гальчинського, В. Гейця, М. Данька, Т. Васильєвої, О. Василика, О. Васюренка, М. Козоріза, В. Лагутіна, О. Лозової, Б. Луцвіа, І. Лютого, А. Мороза, А. Пересади, Л. Федулової, А. Чухна, С. Юрія та ін. Разом з тим, до цього часу банківський сектор залишається осторонь інноваційно-інвестиційної діяльності, що і обумовлює необхідність дослідження даної теми.

Метою даної статі є розробка системи першочергових заходів щодо залучення банківського сектора до інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні.

Крім, звичайно, наявності необхідних фінансових умов проведення інноваційно-інвестиційної діяльності, необхідним є забезпечення сприятливого інвестиційного клімату. На сьогодні, Україна займає останні позиції серед країн світу в рейтингах складових, що обумовлюють функціонування бізнес-середовища [7].

Що ж стосується створення фінансового підґрунтя, то для цього вкрай важливим є ефективне функціонування механізму державного регулювання банківського сектора, котрий має забезпечити достатню пропозицію грошових коштів під реалізацію інноваційно-інвестиційних проектів і вартість відповідних кредитів на рівні 4 %.

В умовах оплати за кредит до 4 % річних і рентабельності активів підприємств на рівні 12 %, як свідчить досвід країн з розвинутою ринковою економікою, позикові кошти роблять стимулюючу дію у зміцненні господарської діяльності та її розвитку. Під час зворотного співвідношення (рентабельність активів нижча процентної ставки), причому за умов збільшення ставки за кредит у кілька разів (20 – 25 %), банківський сектор впливає на фінанси підприємств, позбавляючи можливості їхнього розвитку і навіть виживання. Вітчизняні виробничі підприємства в подібних умовах, втрачають істотну частину власних оборотних коштів. Через звуження амортизаційної бази втрачаються фінансові можливості кардинального відновлення вже багато разів фізично й морально зношеної техніки та технологій, що в підсумку призводить до нарощування питомої ваги процентних платежів у структурі витрат та кредитної заборгованості, що збільшується із року в рік.

Річні програми соціально-економічного розвитку України, які із року в рік приймає Уряд, не можуть забезпечити реалізації довгострокової, масштабної інноваційно-інвестиційної діяльності. Для цього необхідний стратегічний довгостроковий План соціально-економічного розвитку України із обов'язковою його прив'язкою до довгострокового Плану розвитку грошово-кредитних відносин. Як зазначає Л. Рябініна, внаслідок відсутності грошово-кредитної політики в Україні створюється невизначеність її подальшого розвитку як країни із самодостатньою економікою, тобто коли соціально-економічний розвиток відбувається з переважною опорою на власні сили. Усі матеріальні інтереси суб'єктів господарювання, держави та населення мають грошовий вимір, а тому мають ґрунтуватися на зрозумілій кожному, спрямованій на досягнення стратегічних довгострокових цілей країни, грошово-кредитній політиці [9, с. 212]. Із прийняттям цих Планів, обов'язковим стає здійснення контролю за їх виконанням та систематичне звітування перед суспільством.

В основі обмеження участі банківського сектора у сприянні економічному розвитку, у тому числі інноваційно-інвестиційній діяльності, лежить сучасний неоліберальний підхід діяльності центрального банку. Головними складовими даного підходу є: незалежність центрального банку; пріоритет цінової стабільності; використання непрямих інструментів грошово-кредитної політики (наприклад, регулювання короткострокових процентних ставок) і відмова від прямих інструментів регулювання (таких, як встановлення “кредитних стель” для певних груп позичальників з метою впливу на обсяг і структуру кредитів). На наш погляд, саме цей підхід істотно обмежує перелік функцій, що міг би виконувати центральний банк.

Найпоширенішим у наші часи погляд на еволюцію центральних банків полягає в тому, що дані установи повинні поступово трансформуватися з інститутів “застарілого” європейського типу до більш сучасних інститутів на зразок Банку Англії або ФРС США, відмовляючись від цілеспрямованої підтримки пріоритетних секторів економіки у вигляді стимулювання кредитування за рахунок використання прямих інструментів грошово-кредитної політики та інших важелів. Однак при такому підході ігнорується, а можливо, навмисно замовчується один важливий факт: практично всі центральні банки розвинутих країн, включаючи також Банк Англії та ФРС США, у той або інший період своєї історії вживали заходи, спрямовані на підтримку пріоритетних секторів економіки [13 – 15]. Дана політика не була якимсь випадковим епізодом – вона мала місце протягом декількох десятиліть та представляла собою основну діяльність цих центральних банків. Для досягнення певних цілей економічного розвитку своїх країн центральні банки встановлювали пільгові процентні ставки, вводили різні законодавчі обмеження, здійснювали цільове кредитування пріоритетних на той час галузей економіки.

Таким чином, на думку Дж. Епштейна, практично всі центральні банки нині економічно розвинутих країн не стояли осторонь здійснення за вимогами часу промислової, індустріальної чи інноваційної політики тощо, а в більшій чи меншій мірі відповідно залучалися до їх реалізації – здійснювали “вибіркове таргетування” [12]. Основні розбіжності полягали лише у виборі урядом того чи іншого напрямку, котрий повинен був підтримувати центральний банк. Центральний банк може навмисно або ненавмисно впливати на рентабельність і доступність кредиту для різних суб’єктів господарювання. Причому центральні банки, політика яких більшою мірою відповідає інтересам промислового й соціального розвитку, як видно, вносять більш істотний внесок в економічний розвиток своєї країни, ніж центральні банки, орієнтовані на розвиток фінансового сектора.

Тому важливо, щоб Національний банк України (НБУ) розширив перелік своїх функцій за рахунок вибіркового таргетування, спрямованого на стимулювання кредитування пріоритетних напрямків інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, що включало б таке:

- установа кінцевих кількісних обмежень для споживчих кредитів та імпортних операцій;
- залежно від якості структури своїх активів банки повинні підтримувати певні мінімально припустимі обсяги резервів. При цьому доцільно змінювати вимоги, щоб сприяти розміщенню кредитів у пріоритетних напрямках інноваційної

діяльності, тобто знижувати ставки резервних вимог для окремих пріоритетних категорій активів.

На даний час для центральних банків більшості країн, що розвиваються, проведення подібної діяльності стає достатньо складною з причини існування різного роду зобов'язань перед наднаціональними регулюючими організаціями, які нав'язуються їх основними засновниками. Особливо це проявляється із нарощуванням зовнішнього боргу держави, і у першу чергу, перед Міжнародним валютним фондом. Новітня історія розвитку як вітчизняної, так і багатьох інших економік засвідчила, що ця та подібні до неї міжнародні організації з легкістю можуть кредитувати, коли впевнені, що кошти будуть, або просто розкрадені, або розпорочені на реконструкцію невикористаної інфраструктури, підтримання неплатоспроможних банківських установ тощо. І практично неможливо отримати кошти, коли існує хоча б невелика вірогідність, що кредитні кошти можуть бути спрямовані до інноваційно-інвестиційної діяльності.

Здається дивним, коли власний незалежний Національний банк не має можливості фінансувати дефіцит державного бюджету навіть тоді, коли за рахунок бюджету фінансується реалізація інноваційних проектів і модернізація підприємств пріоритетних галузей, зміна структури національного виробництва, а всі сподівання покладаються на різні зовнішні достатньо не дешеві джерела кредитних коштів. Унаслідок цього, зовнішні борги та відсотки за ними швидко нарощуються (за офіційними даними НБУ, зовнішній сукупний борг сектора державного управління та НБУ у 2011 р. зріс на 2,7 %, або на 870 млн дол. США і станом на 1 січня 2012 р. становив 33,36 млрд дол. США без урахування відсотків). Одночасно із цим із року в рік відбувається звуження виробничої сфери економіки як основного потенційного джерела дохідної частини бюджету та генератора соціально-економічного розвитку країни. Такі тенденції загрожують суверенним дефолтом України, а отже, втратою якоїсь частини політичної самостійності та національно значимих активів. Немає сумнівів, що для побудови багатьох об'єктів в Україні українськими же руками та із українських матеріалів країна повинна робити величезні займи валюти за кордоном зі сплатою відсотків, які між іншим, вище від середньосвітових.

Центральний банк має безпрецедентний інвестиційний потенціал, що визначається його монополією на емісію національної валюти та обсягами золотовалютних резервів [8, с. 68–69]. Тому, на наш погляд, НБУ повинен налагодити здійснення достатньої емісії гривні під сучасні потреби економіки. І в цьому особливого значення набуває тісна співпраця НБУ та Кабінету Міністрів України. НБУ може внести максимально можливий вклад у розвиток економіки лише тоді, коли його діяльність стане частиною державної політики, спрямованої на побудову інноваційно-інвестиційної моделі суспільного відтворення, яку проводить уряд.

Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики економічного і соціального розвитку, цінової, промислової, інвестиційної, зовнішньоекономічної політики, державної політики у сфері торгівлі, державної регіональної політики, державної політики з питань розвитку підприємництва є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Дане відомство бере участь у розробленні Основних

напрямів бюджетної політики, здійснює економічну оцінку проекту державного бюджету та проводить аналіз економічних факторів, що впливають на виконання державного бюджету. Саме дане міністерство формує і подає Міністерству фінансів України перелік державних цільових програм, які передбачається виконати в зазначеному періоді з використанням бюджетних коштів [2].

А тому саме Міністерство економічного розвитку і торгівлі має розробляти напрямки інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні, а Міністерство фінансів разом із Національним банком як прямо, так і опосередковано повинні забезпечити її необхідними фінансовими ресурсами, що можливо лише за умови, коли ці два органи будуть функціонувати як ліва та права рука єдиного організму. В. Лагутін стверджує, що такі взаємопов'язані між собою сфери бюджетної та грошово-кредитної політики, як оптимальний рівень інфляції, достатня монетизація економіки, інноваційно-інвестиційна складова бюджетного дефіциту і джерела його фінансування, валютно-курсове регулювання мають відігравати більш вагомішу роль у сприянні розвитку внутрішнього ринку – стимулювати інноваційно-інвестиційну діяльність національних товаровиробників і підтримувати внутрішній попит на їх продукцію [5, с. 5–14].

Складовою стратегічного довгострокового Плану соціально-економічного розвитку має стати розроблена Міністерством економічного розвитку і торгівлі за участю відповідних урядових відомств Програма реалізації інноваційних проектів. Джерелом фінансування даних проектів могли би стати як кошти приватних інвесторів, так і держави. Одним із суттєвих джерел могла би стати грошова емісія НБУ під цільове рефінансування певних державних банків за ставкою до 2 %, котрі б проводили кредитування проектів даної урядової Програми на рівні не більше 4 %. Такі кредити вигідні для держави як інвестиції у майбутнє. Терміни надання кредитів повинні відповідати науково-виробничим циклам відповідних галузей (2 – 5 років). Реалізація цього заходу вимагає більш ретельного спостереження за всіма його складовими з боку інституцій банківського нагляду та банківського контролю.

Доречно сказати, що в науковому світі, наприклад серед представників австрійської економічної школи, існує гіпотеза про недоречність так званої кредитної експансії, що породжує держава через центральні банки, і взагалі про необхідність знищення центральних банків як органу, на котрому лежить лівова частка відповідальності за кризові явища в економіках, що відбуваються у багатьох країнах світу [6; 10; 11]. На наш погляд, з цим можна погодитися частково: лише за умов, коли кредитна експансія спрямовується у фінансовий сектор та на активізацію кінцевого споживання, це загрожує виникненню вкрай нездорових диспропорцій в економіці та утворенню спекулятивних “мільних бульбашок”. Кредитна експансія важлива складова прискорення економічного розвитку країни, але вектор її руху повинен бути контрольованим і спрямованим за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності та на модернізацію підприємств стратегічних галузей економіки. Досягнення економічного розвитку багатьох успішних країн світу є переконливими доказами цього.

У той же час, незаперечною є інша теза одного із представників цієї школи – важливою умовою поширення інноваційно-інвестиційної діяльності є наявність

зростання обсягів добровільних довгострокових заощаджень населення. Позитивний вплив добровільних заощаджень населення на виробничу структуру досить докладно показав Хесус Уерта де Сото, який виявив такі закономірності:

– збільшення заощаджень приносить значні відносні збитки або зменшує прибутки компаніям, котрі функціонують найближче до кінцевого споживання, що слугує попереджувальним сигналом і стимулом для суб'єктів господарської діяльності, щоб ті обмежили свої інвестиції саме у стадії, близькі до споживання, і направили ці ресурси на стадії, більш далекі від кінцевого споживання, які обіцяють відносно високий прибуток. Насамперед, це інвестиції в капітальні блага, тобто ресурси, яким у людських планах відводиться роль факторів майбутнього виробництва;

– збільшення добровільних заощаджень веде до зниження ринкової ставки відсотка, що спричиняє як горизонтальне, так і вертикальне розширення структури капітальних благ. У результаті зниження ставки відсотка значно зростає ціна капітальних благ, які вже використовуються, і вони почнуть вироблятися в більшій кількості, викликаючи горизонтальне розширення структури капітальних благ, тобто зростання виробництва капітальних благ, що існували раніше. У той же час падіння ставки відсотка вказує на те, що багато процесів виробництва капітальних благ, що колись не вважалися прибутковими, стають прибутковими, отже, підприємці стануть їх упроваджувати, тим самим поглиблюючи структуру капітальних благ;

– будь-яке збільшення добровільних заощаджень відразу впливає на рівень реальної заробітної плати. Зростання реальної заробітної плати, викликане зростанням добровільних заощаджень, означає, що на всіх стадіях виробничого процесу серед підприємців виникає стимул замінити працю капітальними благами. Або, інакше кажучи, в результаті зростання добровільних заощаджень, за допомогою збільшення реальних ставок заробітної плати у всій економічній системі формується тенденція до впровадження більш тривалих і капіталомістких виробничих стадій [10, с. 241–258].

Недбалий досвід антикризових заходів НБУ був у 2008-2009 рр., коли він активно рефінансував комерційні банки, що вони спрямовувати ці кошти для кредитування реального сектора економіка. Але, як тільки комерційні банки отримали ці кошти, то тут же спрямували їх на спекулятивні операції на валютному ринку. Значна частина цих коштів до реального сектора вітчизняної економіки так і не дійшла, а ті, що і дійшли, то за надто високими спекулятивними ставками.

Жорсткі валютні обмеження для комерційних банків є запорукою того, що комерційні банки не зможуть брати участь у спекулятивних операціях на валютному ринку. Важливим елементом цієї політики могла б стати стабілізація обмінного курсу гривні на період державної підтримки інноваційно-інвестиційної діяльності, а також уведення обов'язкового продажу валютного виторгу. Це усуне потребу у великих інтервенціях Національного банку на валютному ринку і збереже валютні резерви для придбання новітніх технологій та сучасного обладнання для вітчизняних підприємств, що реалізують інноваційні проекти. Крім того, такі заходи будуть сприятливі зменшенню доларизації економіки України та нейтралізації загроз дестабілізації фінансового ринку у зв'язку з очікуваною вже новою світовою кризою

або з експансією іноземного спекулятивного капіталу. Взагалі, арсенал валютних обмежень різноманітний, неефективні форми мають динамічно замінюватися більш пристосованими до особливостей валютно-економічного стану країни і конкуренції на світовому ринку.

Необхідною умовою переходу до політики довгих і дешевих грошей для стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності реального сектора економіки є значне посилення валютного контролю, як це було зроблено в Китаї. Зміст і мотиви змін у валютному законодавстві Китаю в останні три десятиліття тісно пов'язані із загальним ходом економічних реформ у країні та поступовим зростанням відкритості економіки Китаю по відношенню до світової економіки.

В умовах наростаючої дестабілізації світової валютно-фінансової системи потрібно, з одного боку, захистити внутрішній ринок від нападів швидко зростаючих мас іноземного спекулятивного капіталу, а з іншого – розширювати сферу використання власної валюти, підтримуючи експансію національних фінансових інститутів на пов'язані з Україною ринки країн, перш за все це країни СНД, питома вага обсягу експорту з якими в 2011 р. становила 38,3 % та 45,0 % імпорту від загальних обсягів зовнішньої торгівлі. Усі країни СНД, як і Україна, не мають власної вільноконвертованої валюти, їх валюти не входять до складу золотовалютних резервів провідних центробанків світу. Україна на рівних, на взаємовигідних умовах може пропонувати країнам СНД використовувати гривню в розрахунках з можливою подальшою перспективою її використання під час формування національних валютних резервів. Позитивним кроком у цьому напрямку є намагання удосконалення чинного законодавчого поля щодо використання гривні у зовнішній торгівлі [3]. Зміни дозволять без обмежень використовувати гривню як засіб платежу в розрахунках між резидентами і нерезидентами в межах торговельного обороту. Переорієнтація на гривню розрахунків за зовнішньоторговельними операціями позбавить українських експортерів та імпортерів від можливих валютних ризиків, покращить позиції національної валюти на міжнародних ринках, а також зменшить навантаження на валютний ринок України.

Кажуть, що все нове – це добре забуте минуле. Майже із самого зародження господарської діяльності людини проблема позичкового процента завжди викликала бурхливі суперечки і для сучасної людини негативні наслідки лихварства стають все більш очевидними. Мойсеев Закон (Тора) обмежив сферу єврейських кредиторів і заборонив брати проценти з осіб єврейської національності. Відповідно до шариату як сукупності норм життя мусульманина процента ставка на кредит заборонена взагалі, що реалізувалося у виникненні ісламського банкінгу. Серед євреїв в Ізраїлі, повністю в мусульманських країнах, а також частково в місцях концентрації мешканців мусульманського віросповідання багатьох європейських країн дотримуються правила видачі кредиту без процента. І дана форма кредитування працює достатньо ефективно. Даний досвід доцільно розповсюдити серед банківських установ України, можливим є утворення певних пілг з боку держави для банків, котрі переходять на даний вид кредитування.

Безпроцентний кредит, як правило, видається на засадах привласнення права на реалізацію частини кінцевого продукту кредитною установою. Дохід банку

представляє обумовлену частку від реалізації обсягів продукції як дохід від спільної діяльності. Дана система кредитування передбачає активну участь банківського капіталу у виробничому процесі, контроль за виробництвом і реалізацією, встановлення обсягів, ціни, форм реалізації товару, виходячи з вимог ринку і оптимальних темпів зростання економіки.

А. Спіфановим зі співавторами наводяться переваги вказаної форми кредитування на прикладі фінансування інвестиційного проекту:

- інвестиційний процес (від формування ідеї, виробництва і закінчуючи реалізацією) забезпечується необхідними ресурсами без додаткових витрат на покриття відсотків. Таким чином, вартість товару відображатиме, в основному, витрати, пов'язані з виробничим процесом;

- нижча ціна продукції забезпечує умови для ефективної реалізації продукції;

- поширює використання коштів банку в середньострокових і довгострокових вкладеннях з урахуванням зацікавленості банку в кінцевих результатах виробництва. Це створює умови для застосовування капіталу банку у виробничому процесі, що є найважливішим чинником розвитку економіки;

- створення умов для формування майбутнього прибутку, можливості реінвестування, зміцнення власного капіталу виробника;

- доходи банку і виробника формуються від їх спільної діяльності з виробництва товару. Вони є реальним заробленим доходом – правомірним відшкодуванням використання кредитних джерел як ресурсної бази, служать прискоренню обіговості оборотних коштів, створенню нової вартості, насиченню ринку товарами, вирішенню соціальних проблем [4, с. 121–122].

Підсумовуючи, зазначимо: поряд із вирішенням проблем функціонування бізнес-середовища зловбоденною проблемою постає питання забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні достатнім обсягом дешевих і довгих коштів. Акцент повинен робитися на забезпеченні внутрішніх джерел фінансових ресурсів, і роль у цьому процесі саме механізму державного регулювання банківського сектора важко переоцінити. Ми стверджуємо, що весь процес економічного розвитку країн, що досягли успіху, напряму залежав від наявності підтримки центральним банком, вибраних урядом певних галузей чи стратегічних державних проектів.

Розширення переліку функцій банківського регулювання та зміна їх пріоритетності, посилення вимог банківського нагляду, надання зовсім нового змісту банківському контролю мають надати можливість мобілізувати банківський сектор на утворення в країні інноваційно-інвестиційної моделі суспільного відтворення. Запропоновано систему першочергових заходів підвищення ролі банківського сектора щодо стимулювання інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні. Вона має включати такі пункти:

- довгострокове планування розвитку грошово-кредитних відносин відповідно до стратегічного Плану соціально-економічного розвитку України;

- перехід на вибіркоче таргетування, спрямованого на утворення в країні інноваційно-інвестиційної моделі суспільного відтворення;

- концентрація грошової емісії для забезпечення цільового рефінансування певних державних банків під інноваційно-інвестиційну діяльність;

- забезпечення більш швидкого зростання обсягу добровільних довгострокових заощаджень населення;
- посилення валютних обмежень, спрямованих на попередження проведення банками валютних спекуляцій та дедоларизації економіки, забезпечення надійного контролю за вивозом капіталу та здійснення ретельного моніторингу потенційних загроз дестабілізації фінансового ринка;
- розширення сфери використання гривні під час зовнішніх розрахунків – перш за все на ринках країн СНГ;
- поширення серед банків безпроцентного кредиту під реалізацію інноваційно-інвестиційних проектів.

Реалізація багатьох заходів даної системи можлива за умов єдиної злагодженої співпраці інституцій банківського регулювання та нагляду з Урядом. Перспективні напрямки подальших досліджень пов'язані з розробкою заходів залучення банків до виконання стандартів соціальної відповідальності, сприяння гуманізації економічних відносин.

Література:

1. Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 8 вересня 2011 р. № 3715-VI. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>.
2. Про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України : Указ Президента України від 31 травня 2011 р. № 634/2011. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/634/2011>.
3. Про систему валютного регулювання і валютного контролю” (щодо розширення сфери використання валюти України) : проект Закону про внесення змін до статті 7 Декрету Кабінету Міністрів України від 22.11.2011 р. № 9488. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=41857.
4. Вартість банківського бізнесу : [монографія] / [А. О. Єпіфанов, С. В. Леонов, Й. Хабер та ін.]; за заг. ред. д.е.н. А. О. Єпіфанова та д.е.н. С. В. Леонова. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – 295 с.
5. *Лагутін В. Д.* Пріоритетні координації бюджетної та монетарної політики в Україні / В. Д. Лагутін // *Фінанси України*. – 2011. – № 10. – С. 3–14.
6. *Людвиг фон Мизес.* Человеческая деятельность: Трактат по экономической теории, 2005. (XXXI. Денежное обращение и манипулирование кредитом. 5. Кредитная экспансия) // Библиотека “Економист”. – Режим доступу : <http://uchebnik-ekonomika.com/teoriya-economiki/kreditnaya-ekspansiya8288.html>.
7. *Павлюк А.* Щодо тенденцій та напрямів стимулювання інвестиційної діяльності в Україні в післякризовий період. Аналітична записка / А. Павлюк, М. Янович // *Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України*. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/639/>.
8. *Прончатов Е. А.* Банк России как агент экономического развития : [монографія] / Е. А. Прончатов. – Н. Новгород, 2010. – 88 с.
9. *Рябініна Л. М.* Чи є в Україні грошово-кредитна політика? / Л. М. Рябініна // *Актуальні проблеми економіки*. – 2010. – № 11 (113). – С. 205–213.

10. Хесус Уэрта де Сото. Деньги, банковский кредит и экономические циклы / Уэрта де Сото Хесус ; [пер. с англ. ; под ред. А. В. Куряева]. – Челябинск : Социум, 2008. – 663 с.

11. Хесус Уэрта де Сото. “Вы упустили возможность стать страной номер один” / Уэрта де Сото Хесус ; Частный Корреспондент. – Режим доступа : http://www.chaskor.ru/article/hesus_uerta_de_soto_vy_upustili_vozmozhnost_stat_stranoj_nomer_odin_1195.

12. Epstein Gerald. Alternatives to Inflation Targeting Monetary Policy for Stable and Egalitarian Growth: A Brief Research Summary / Gerald Epstein // Political economy research institute. – Режим доступа : <http://www.umass.edu/perf>.

13. Woflson Martin. The Evolution of the Financial System and the Possibilities of Reform / [M. Woflson, G. Dymski, G. Epstein, R. Polin]. – Transforming the US Financial System ; Equity and Efficiency for the 21st Century. Washington DC : Economic Policy Institute, P. 133–355.

14. Dymski Gary A. How To Rebuild the U.S. Financial System: Level the Playing Field and Renew the Social Contract / G. Dymski, G. Epstein, R. Polin // Transforming the US Financial System ; Equity and Efficiency for the 21st Century. Washington DC: Economic Policy Institute, P. 101–131.

15. Pollin Robert. Financial Structures and Egalitarian Economic Policy / R. Polin. – New Left Review. – P. 26–61.

Надійшла до редколегії 13.04.2012 р.

УДК 351.82:329.78

Г. В. КОВАЛЬ

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні принципи державної молодіжної політики в Україні. Проаналізовано джерельну базу, а також висвітлено сутність поняття “принцип”.

Ключові слова: *принципи, державна молодіжна політика, управління, процес, розвиток, становлення, інтереси, молодь, держава, методи, закономірності.*

The author views the main principles of state youth policy in Ukraine. Literary database is analyzed, sense of the notion of “principle” is described.

Key words: *principles, state youth policy, management, process, development, formation, interests, youth, state, methods, patterns.*

Молодіжна політика в Україні є одним з пріоритетних напрямів діяльності держави, яка ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов і гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України. Тому науковців цікавлять не тільки засади її формування, а й принципи.